

Notat

Til: OVK
Fra:
Telefon: 95221241

Vår ref. (saksnr.):
20/3920 - 13

Saksbehandler:
Elizabeth L Gracia

Dato: 11.12.2020

Kartlegging av tilbud til barn og unge i sårbare livssituasjoner julen 2020.

Barne- og familieetaten viser til oppdrag av 2.12, der BFE bes om å utarbeide en oversikt over tiltak for barn og unge barn i sårbare livssituasjoner for uke 52, 53 og 1. Vedlagt er oversikt over tiltak og tjenester i Oslo kommune (Vedlegg 1).

På bakgrunn av kartleggingsarbeidet bes det videre at BFE vurderer eventuelle områder med behov for økt oppmerksomhet, og at identifiserte utfordringer og risiko fremheves i leveransen. Områder hvor BFE spesifikt kan bidra inn for å møte et identifisert behov bes beskrevet.

BFE er tidligere bedt om, (vår ref 20/00277-45) å sette opp og vedlikeholde en oversikt over tiltak for barn og unge i Oslo. Oversikten ble sist oppdatert 29.10.2020, og er foreløpig lagt ut på intranett her: <https://bfe.intranett.oslo.kommune.no/tilbud-og-tjenester/tjenesteutvikling/tiltaksoversikt-barn-og-unge-i-oslo/> I sist rapportering ble bydelene bedt om å gi innspill til barn de var spesielt bekymret for og tiltak de så behov for som ikke er etablert. Tilbakemeldingene er inkludert i denne oversikten.

Bakgrunn

Økt tiltaksnivå i Oslo pga. covid-19 fører til store begrensninger for barn og unges fritid, muligheter for sosialisering og tilgang til voksenpersoner utover egen familie. Det er en økende bekymring for pandemiens effekt på barn og unges psykiske helse. Julen kan for mange bli ekstra belastende og det er nødvendig med oppmerksomhet om, og tilbud til barn og unge, og spesielt de som er i særlig sårbare livssituasjoner.

Regjeringen iverksatte ingen nye nasjonale tiltak rettet mot barn og unge i uke 45. Regjeringen sier også eksplisitt at barn og unge i størst mulig grad skal skjermes mot tiltak.

Målgruppe

Sårbarhet hos barn og unge kan skyldes at de selv har behov for ekstra oppfølging, at familien er sårbar eller i en sårbar situasjon, eller en kombinasjon av disse. Statistikk og forskning som beskriver disse sårbare barna, samt anslag fra Folkehelseinstituttet (FHI), gjør at man kan anslå denne gruppen til å utgjøre minst 20 prosent av barn og unge.¹ Basert på folketallet i Oslo pr 1.1.2020, 133 128 innbyggere² i alderen 0-17 år, utgjør 20% anslagsvis 26 626 barn og unge i Oslo.

Utfordringer

For å følge med på utsatte barn og unges situasjon har regjeringen satt ned en koordineringsgruppe med deltakere fra Helsedirektoratet, Utdanningsdirektoratet, Folkehelseinstituttet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Politidirektoratet, Sekretariatet for konfliktrådet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Koordineringsgruppen publiserte sin statusrapport nr. 9, 13.11.2020. I rapporten pekes det på at:

- alle smittevernveiledere er oppdatert for å tydeliggjøre at tjenester til barn og unge primært skal foregå ved oppmøte
- Helsedirektoratet melder om flere omfattende saker innen psykisk helsevern, og at flere har lengre opphold på akuttetnet. Det er en mulig økning i spiseproblematikk blant unge jenter, samt en mulig økning i antall henvisninger med sosial angst og fastlåste skolevegrere.

1

https://bufdir.no/globalassets/global/nbbf/bufdir/statusrapport_9_utsatte_barn_og_unge_tjenestetilbud_under_covid_19_pandemien.pdf

2

http://statistikbanken.oslo.kommune.no/webview/index.jsp?headers=r&Bydelsubset=30100%2C30101+-+30118&stubs=Bydel&stubs=Alder&measure=common&virtuallslice=Antall_value&layers=Kjnn&layers=virtual&study=http%3A%2F%2F192.168.101.44%3A80%2Fobj%2FStudy%2FBe01-Befolkningen-etter-bydel-kjonn-og-alder-SSB&Aldersubset=0+-+17&Alderslice=0&mode=cube&virtuallsubset=Antall_value&v=2&rsubset=2004+-+2020&measuretype=4&rslice=2020&Kjnnsubset=3&cube=http%3A%2F%2F192.168.101.44%3A80%2Fobj%2Fcube%2FBe01-Befolkningen-etter-bydel-kjonn-og-alder-SSB_C1&Bydelslice=30100&Kjnnslice=3&top=yes

- økende ensomhet blant elever, og økt fare for å bli utsatt for negativ sosial kontroll. Flere av disse utsatte elevene beskriver at de har psykiske plager relatert til situasjonen med Covid-19, og flere forteller om ensomhet på skolen, at de syns det er vanskelig å bli kjent med nye elever og at de ikke har noen å være med i friminuttene.
- det er behov for møteplasser og aktiviteter for barn, men særlig ungdom. Sterk anbefaling om å ha åpne tilbud og møteplasser for barn og unge, da mange er helt avhengig av disse arenaene for å ivareta relasjoner og egen psykisk helse. I flere av smittevern anbefalingene ønsker man å holde fritidsaktiviteter åpne, men mange andre møteplasser stenges. Bufdir er bekymret for barn og ungdom som har sluttet å delta i fritidsaktiviteter, og dermed trengs flere andre organiserte møteplasser der smittevern kan ivaretas. Derfor er det viktig å planlegge for tilrettelegging og smittevern på de stedene ungdom allerede møtes og holde disse møteplassene åpne.
- mange avlysning og utsettelse av konsultasjoner og prosedyrer i spesialisthelsetjenesten, de fleste av disse er nok unødvendige.
- det er vanskelig å gjenåpne tjenester som har vært stengt

Bufdir vurderer derfor det viktigste tiltaket til å være opprettholdelse av arenaene der barn og unge kan fanges opp. Bufdir og Fylkesmennene ser med bekymring på at tilbud til sårbare barn og unge reduseres. Dette gjelder i alt fra barnehage til videregående skole og fritidsaktiviteter. Bufdir fremholder viktigheten av å ha åpne tilbud til barn og unge, da mange er helt avhengig av disse arenaene for å ivareta relasjoner og egen psykisk helse. I den forbindelse må vi ha et fortsatt påtrykk på risikovurderinger før eventuell nedstengning av tilbudet til barn³

Hovedbildet

Oslo er en god by å vokse opp i for de aller fleste. Barn og unge har et stort og mangfoldig aktivitets- og tjenestetilbud som bidrar til gode oppvekstvilkår både mtp sosial, emosjonell, somatiske og kognitiv utvikling. Også under pandemien er dette tilfelle. Like fullt gir situasjonen og ikke minst de sosialt inngripende smittevernstiltakene utfordringer og forringet tilbud både mtp kvantitet og kvalitet. For noen barn og unge har dette alvorlige konsekvenser. Vi vil derfor anmode byrådet om å gjenåpne aktivitets- og tjenestetilbud for barn og unge så raskt som mulig.

På lengre sikt vil tiltakene iverksatt på grunn av smittesituasjonen gi større utfordringer både på individ-, gruppe- og samfunnsnivå. Etaten ser med uro på utviklingen både når det gjelder, rus, psykisk helse og kriminalitetsbildet i barnebefolkningen i Oslo. Det vil være behov for et styrket og mer målrettet aktivitets- og tjenestetilbud til barn og unge for å sikre tidlig innsats og virksom

3

https://bufdir.no/globalassets/global/nbbf/bufdir/statusrapport_9_utsatte_barn_og_unges_tjenestetilbud_under_covid_19_pandemien.pdf

hjelp når samfunnet normaliseres igjen. Vi anbefaler byrådsavdelingen om å allerede nå igangsette en utrednings- og planleggingsprosess for å sikre dette.

Tjenester og tiltak i BFE

BFE opprettholder sine ordinære tjenester/tiltak og beredskap gjennom julen. I antall nye henvisninger til etaten er det naturlige svingninger som ikke ser ut til å være vesentlig påvirket av pandemien. Etaten følger nøye med på akutt-tallene innen barnevern i særdeleshet. Det er enkelte ansatte ved barnevernsinstitusjoner som er i karantene, men antallet er lavt og påvirker ikke tjenestene i vesentlig grad. BFE følger nøye med på utviklingen i smittesituasjonen. Dersom det blir nødvendig å stenge enheter som følge av lokale smittevernuttbrudd, skal det gjennomføres en risikovurdering etter fastsatte rutiner og maler før nedstenging finner sted. Alle BFE sine institusjoner har gjennomgått sine beredskaps- og bemanningsplaner for å være best mulig forberedt for en eskalerende smittesituasjon.

BFE har laget en informasjonsvideo sammen med LFB om barn som bor i institusjon sin rettigheter i pandemien.

Barnevernvakten er i ordinær drift og alltid i beredskap. Vakten er bemannet dag og natt. Ledelsen er i beredskap døgnet rundt for sitt personale ved behov av akutt psyko-sosialoppfølging, media, drøft mm. Alarmtelefonen for barn og unge, med chattefunksjon, er døgnbemannet gjennom hele julen.

BFEs tjenester innen bolig og avlastning har også vanlig drift igjennom julen.

Tjenester fra bydeler og andre etater

Bydelene har ordinær drift på tjenestene sine, og arbeider som vanlig i denne perioden utenom de røde dagene. Barneverntjenestene ser en økning i alvorlig psykisk helse hos ungdommer, dette understøttes i nasjonale tall. De fleste barneverntjenestene har ekstra oppfølging av barn som har særlig behov for dette i juleferien. De setter inn tilsyn i familier det er knyttet stor bekymring til.

Det er mange bydeler som kommuniserer bredt i sosiale medier om tilbudene sine og på den måten når flere barn og unge. Tilstedeværelse av voksne på sosiale medier i ferien er økt slik at barn kan få tak i voksne hvis de trenger det.

Det generelle inntrykket er at mange bydeler har satt opp ekstraordinære tiltak i forbindelse med dette årets juleferie. Majoriteten av bydelene har et utvidet tilbud om møteplasser for barn og unge. Mange av disse er fysiske, men enkelte steder er det tilrettelagt for digitale klubber og gamingtilbud.

Flere bydeler melder at det er redusert kapasitet inne på klubbene pga smittevern. Flere bydeler har utvidet sine lavterskeltilbud og klubbtilbud betraktelig. En bydel understreker at ingen barn/ungdom som oppsøker tjenesten på julaften eller andre røde dager vil bli avvist.

Barne- og familieetaten

Oslo kommune

Besøksadresse:
Munchs gate 5b, 0165 Oslo
Postadresse:
Postboks 6726 St. Olavs plass,
0130 Oslo

Telefon: +47 21 80 21 80
postmottak@bfe.oslo.kommune.no
Org. Nr.: 976819896
oslo.kommune.no

Denne bydelen har også laget «Pop-up» for ungdommer, eks kino med begrenset antall, invitert ungdommer på gaming og studio, og gjennomfører 1:1 gåturer og telefonkontakt med enkeltungdom. Bydelen har også en mobil klubb med enkel servering og aktiviteter kalt «Løkky trøkk» på tur i ulike områder. En annen bydel har ekstraordinære aktiviteter i julen som juleverksted og julemat.

Flere steder utvides tilbudet om felting, oppsøkende arbeid og aktiviteter utendørs. Ung Arena opprettholder for det meste ordinær drift og er tilgjengelig på telefon i romjulen. Andre bydeler har bemanning i beredskap som kan ta imot telefoner/digitale henvendelser. Noe drop-in tjenester er redusert pga smittevern.

Enkelte bydeler har satt inn ekstraordinære tiltak som helsesykepleier og psykolog i ferien, mange forteller at de har en særskilt plan for sårbare barn som er kjent fra før. Flere tjenester med ansvar for tilbud til spesielt sårbare grupper har kartlagt barna sine og gir tilbud om aktiviteter. I en bydel skal skolehelsetjenesten sette opp ringelister sammen med rektor for sårbare barn. I en sentrumsbydel holder helsestasjonene åpent fra klokken 8-14 i romjulen, og skolehelsetjenesten har åpent i Familiehuset i samarbeid med UngArena.

Det er flere bydeler som har et utvidet tilbud om felting/voksne som er ute, 2-3 bydeler har utvidet tilbudet om helsestasjon for ungdom, og 1 bydel har sitt kriminalitetsforebyggende team tilgjengelige i ferien. Denne bydelen har i samarbeid med frivilligheten åpnet et tilbud for sårbare ungdom 14-25 år som står i fare for å begå lovbrudd i romjulen.

Uteseksjonen opprettholder ordinær drift hver dag hele julen i form av oppsøkende patruljer i Oslo sentrum, dag og kveld. I julen (23.-26.desember) vil Uteseksjonen ha et ekstra tilbud for utsatte unge i Oslo sentrum frem til kl.21, i samarbeid med Riverside Ungdomshus og Fellesverket sentrum.

Utdanningsetaten har gitt informasjon om at enkelte skoler har utvidet tilbudet sitt og har aktiviteter til elever i uke 52 og 53. Jordal skole har f.eks. åpent 21 - 26. desember fra 14.00 - 20.00.

Oslo krisesenter har ordinær drift og vil i julen 2020 tilrettelegge for å ivareta barn og foreldre som bor på senteret med planlagte aktiviteter og gjøremål som juleforberedelser og feiringer ifb. jul og nyttår.

Med bakgrunn i det nasjonale utfordringsbilde, bydelenes tidligere innspill og BFEs innhenting av informasjon om tjeneste- og aktivitetstilbudet i Oslo i uke 52, 53 og uke 1 framhever vi noen særskilte områder som så langt peker seg ut som mulige utfordringer i Oslo. Anbefalingene gjelder ikke kun for julen 2020, men også på lengre sikt inn i 2021.

Identifiserte utfordringer og risiko og områder med behov for økt oppmerksomhet

1) De barna som i utgangspunktet var sårbare før pandemien.

Lokalmiljøet er mindre transparent og det er fare for at flere som trenger hjelp ikke fanges opp. Det er risiko knyttet til de barna som ikke nås gjennom kommunens tilbud og tjenester. Her trekkes spesielt frem barn som ikke går i barnehage og de familiene som velger å holde barna hjemme pga smittefrykt. Bydelene melder om en økning i psykiske helseutfordringer for foreldre til de minste barna/nyfødtpå perioden. Det er også knyttet bekymring til barn som pårørende. Barneverntjenestene melder om flere bekymringsmeldinger omhandlende rusmiddelmissbruk, psykiatri og vold hos foreldre. De er også bekymret for et økende antall ungdommer med alvorlig psykiatri.

Etaten anbefaler på kort sikt:

- Økt kommunikasjon om det åpne aktivitets- og tjenestetilbudet lokalt og sentralt i byen, herunder kommunikasjonstiltak om at det er trygt for barn og unge å gå på skole og å delta i det som er åpent.
- Det anbefales at bydelene samarbeider rundt vurderinger om hvilke utsatte barn og unge som kan trenge ekstraordinær oppfølging i juleferien, ikke bare de barna som barneverntjenesten er i kontakt med.
- Det anbefales at bydelene fortsetter å gjøre grundige risikovurderinger hvis tilbud/tjenester må stenge pga smitte ihht nasjonale retningslinjer for vurderinger rundt utsatte barn.
- Gi Barnevernvakten i BFE et utvidet mandat til i større grad enn i dag være tilstede i bybildet der barn og unge er. Det er mulig med en ekstraordinær bevilgning til dette formålet. Økt bemanning kan raskt gi økt tjenestetilbud og beredskap ved Barnevernvakten i Oslo.

Etaten anbefaler på lang sikt:

- Utvide veiledningstilbudet til foreldre i risiko. Foreldreveiledning og kurs til spesifikke målgrupper, gjerne etter modell fra de nyopprettede arenafleksible tiltakene i BFE
- Utvide gruppetilbudet for barn. (Barn av psykisk syke foreldre, barn av rusmisbrukere, barn utsatt for vold, barn i familier med skilsmissekonflikt osv).
- Utvikle tiltak som jobber helhetlig med ungdom og foreldre på alle arenaer, og som kan knytte ungdommen opp mot et nytt nettverk, få de i jobb, jobbe oppsøkende osv.
- Utvikle tiltak/tjenester til ungdom med sterke smerteuttrykk
- Utvikle lokale bo- og miljøarbeidertiltak for psykisk syke barn, ungdom og unge voksne (tunge og tette tiltak) i bydelen
- Opparbeide et lett tilgjengelig lavterskeltilbud om avlastning til familier der mor og/eller far er fysisk eller psykisk syke.

2) Økt oppmerksomhet til de barna som nå kommer inn i risikogruppen

Arbeidsledigheten øker, spesielt i områder hvor det er lav sosioøkonomiske status fra før. Dette gjelder spesielt familier med mange barn, hvor også trangboddhet er en utfordring. Det er økt bekymring knyttet til om utsatte barn /unge klarer å følge hjemmeundervisning på digitale verktøy og/eller har tilgang til tilstrekkelig utstyr.

Etaten anbefaler:

- Økt kommunikasjon om det åpne aktivitets- og tjenestetilbudet lokalt og sentralt i byen, herunder kommunikasjonstiltak om at det er trygt for barn og unge å gå på skole og å delta i det som er åpent.
- Bydelene bør utvikle et tettere samarbeid med NAV og Fritid rundt nye familier som nå har fått økonomiske utfordringer etter permitteringer, oppsigelser eller tap av freelance-oppdrag for slik å fange opp nye barn i risiko.
- Kommunisere tiltakstilbudet i kommunen for målgruppen til medarbeidere i NAV og andre viktige samarbeidspartnere, slik at de kan etablere kontakt for familier som trenger det.

3) Stor bekymring rundt utsatte ungdommer med utfordringer i forhold til rus, kriminalitet og psykisk helse.

Ungdom som er i drift og som mangler eller ikke bruker tilbud og oppfølgingsarenaer. Ungdom 6-10.trinn som henger ute. Manglende oppholdssteder eller tilbud som treffer.

4) Barna som ikke deltar på noen former for organisert idrett eller fritidstilbud.

Dette kan komme av foreldrenes smittefrykt. Vi er også bekymret for hva det vil gjøre med barna/ ungdommene i lengden, når vi over tid må begrense antallet på klubbene. Videre er det en bekymring på hvilke måte vi kan nå de barn og unge vi ikke ser i vår aktivitet for nettopp å kunne fange disse opp. Det er også en økt bekymring rundt lite deltagelse av jenter på våre fritidstilbud. Sårbare barn og unge har i mindre grad enn tidligere tilgang til lavtersketilbud (påmelding/registrering påkrevd de fleste steder).

Etaten anbefaler samlet for punkt 3 og 4:

På kort sikt/for julen 2020:

- Økt kommunikasjon om det åpne aktivitets- og tjenestetilbudet lokalt og sentralt i byen, herunder kommunikasjonstiltak om at det er trygt for barn og unge å gå på skole og å delta i det som er åpent.
- Gi Barnevernvakten i BFE et utvidet mandat til i større grad enn i dag være tilstede i bybildet der barn og unge er. Det er mulig med en ekstraordinær bevilgning til dette formålet. Økt bemanning kan raskt gi økt tjenestetilbud og beredskap ved Barnevernvakten i Oslo.
- Viktig at møtearenaer for barn og ungdom opprettholdes i denne spesielle tiden, fysisk. Fritidsklubbene anbefales å holde åpent og å utvide tilbudet sitt i samarbeid med ungdommene. Mange klubber har vært stengt pga svært små lokaler og vanskelig å overholde smittevernstiltak. Andre holdes åpen med et tilpasset/reduisert tilbud, noe

som gjør at flere ungdommer avvises. Klubbene må ha kapasitet og åpningstider som er i tråd med barn og ungdom sine behov, gjerne fleksibelt. Tilbudene bør kommuniseres gjennom digitale kanaler barn og ungdom bruker som f.eks Instagram.

- Vurdere muligheten for å åpne flerbrukshallene hvor det er stor plass og ha trygge voksne tilstede slik at ungdom har steder å være i romjulen? På grunn av smittevernstiltak er det begrenset plass på klubbene, dette er det vanskelig å endre på kort varsel.
- Fysiske møter anbefales der dette er mulig, digitale verktøy kan ikke erstatte gode samtaler og trygge rom der barn kan fortelle.
- Utvide tilbudet om trygge voksne som jobber alle ettermiddag/kveld og helger med barn og ungdom frem til kveldstid. Rette felting/oppsøkende arbeid også mot utsatte familier.

På lang sikt/videre i 2021:

- Opprette tilbud for bydelenes unge voksne 18-25 år. De ønsker seg et fast lokale for å kunne samles slik at de kan delta på relevant kurs og opplæring for å få seg jobb.
- Utvikling av digitale verktøy som er tilpasset den nye hverdagen og/eller smittevernsituasjonen.
- Utvide til flere bydeler oppsøkende lavterskeltjenester for barn og unge, med bakgrunn i erfaringene fra brobyggerteam-arbeidet i bydel Alna og Kriminalitetsforebyggende team i Søndre Nordstrand.

- 5) **Familier med særlig tyngende omsorg, og unge med særskilte behov**, der avlastningsordninger og BPA er sårbart for sykefravær, og det er vanskelig å sette inn vikar uten relasjon til barn/ungdom. Barn med avvikende utvikling eller i autismespekteret (klar økning i antall)

Etaten anbefaler på lang sikt:

- Forsterkede avdelinger i ordinær barnehage med helhetlig tilbud og bemanning til barn med avvikende utvikling
- Gjenåpne tilbudet om åpne barnehager. Flere bydeler har måttet stenge disse pga covid-19.

Områder hvor BFE spesifikt kan bidra inn for å møte et identifisert behov

Barne og familieetaten kan tilgjengeliggjøre den oppdaterte oversikten og spre den til våre samarbeidspartnere slik at medarbeidere som er på jobb i julen har informasjon om bydelenes tilbud til barn og unge. Det anbefales også at oversikten deles på Oslo Kommune sine sosiale medier som Facebook og Instagram slik at borgerne også har informasjon om tilbudet.

Tidligere har BFE anbefalt at tiltaksoversikten for barn og unge deles på www.oslo.kommune.no Etaten har jobbet videre i samarbeid med andre etater for at oversikten skal bli mer tilgjengelig, og kan brukes i samarbeid mellom bydeler og samarbeidspartnere. Arbeidet kan med fordel kommuniseres enda mer aktivt utad fra byrådsavdelingene, for å sikre nødvendig ressursprioritering. Etaten er avhengig av et tett samarbeid med UKE og Origo for å få til et

innovativt utviklingssamarbeid. Byrådsavdelingen bør vurdere innkjøp av felles digitale løsninger for hele byen for å sikre likeverdig og tilgjengeligheten på informasjonen til alle barn og unge.

Tilbakemeldingene viser at det er et byomfattende behov for et samarbeid rundt ekstraordinære tilbud/tjenester til utsatte barn og unge, f.eks. aktiviteter i feriene. Det er også et tydelig behov for økt samarbeid, og det kan synes som om bydelene/virksomhetene i for liten grad kjenner til hva som finnes av tiltak og aktiviteter. Videre synes det som graden av uønsket variasjon er for stor i byen samlet sett, og tilbudet til barn og unge varierer i for stor grad mellom bydelene.

Vedlegg: 1.Oversikt over tiltak julen 2020
Kopi til:

Barne- og familieetaten

Oslo kommune

Besøksadresse:
Munchs gate 5b, 0165 Oslo
Postadresse:
Postboks 6726 St. Olavsplass,
0130 Oslo

Telefon: +47 21 80 21 80
postmottak@bfe.oslo.kommune.no
Org. Nr.: 976819896
oslo.kommune.no